

SAHAFTAKİ HAZİNE

Bundan yaklaşık bin sene önce yazdığı eserle “sözlük özgürlüktür” şiarını en net şekilde ortaya koyan Kaşgarlı Mahmut’un ulaşmaya çalıştığı hedefi bugün 11. Sınıfta okuyan bir öğrenci olarak daha iyi anlamaya başlıyorum.

Evet...Kaşgarlı Mahmut, yani Türklük bilimi denince akla ilk gelen isimlerden olan bu büyük şahsiyet,yazdığı eserle bizlere tarihin çok eski zamanlarından ışık tutarak yolumuzu aydınlatmaya devam ediyor.Hayatı hakkında az bir bilgiye sahip olsak da yaptığı işin önemi sayfalarla anlatılamayacak kadar büyüktür.Çünkü başta da söylediğim gibi sözlük özgürlüktür.Bir dilin zenginliğini ve bütün söz varlığını ortaya koyan ve o dilin yüz yıllarca yaşamasını sağlayan ve gelecek nesillere aktarılmasını sağlayan en önemli çalışmalardan biri de sözlük çalışmalarıdır. İşte Kaşgarlı Mahmut, bunu yüzlerce yıl önce görmüş; adeta Türkçenin sancaktarlığını yapmıştır. Dolayısıyla Kaşgarlı Mahmut Türk dili ve kültürü için son derece önemli bir yere sahiptir. Her Türk genci zamanının en muhteşem çalışmalarından biri olan bu eserin önemini çok iyi kavramalı ve bu eser üzerinde uzun uzun düşünmelidir. Kaşgarlının tarihin çok eski dönemlerinde yaktığı bu ışığın sönmemesi bizim bugünkü Türkçemize karşı gösterdiğimiz tavrımızla çok alakalıdır. Biz bugün ne kadar dilimize sahip çıkarsak o derecede Kaşgarlının mirasına da sahip çıkmış olacağız.

Bu eserin önemine biraz değindikten sonra biraz da eserin nasıl yazıldığına değinmek istiyorum. Bugünkü teknolojik gelişmeleri düşündüğümüzde eserin ne kadar zor koşullarda yazıldığını da anlamamız kolaylaşacaktır. Çünkü eserin yazılması için Kaşgarlı Türk boylarının yaşadığı yerleri diyar diyar dolaşmış ve onların kullandığı kelime ve deyimleri araştırmış ve eserine almıştır. Bunun yirmi yıl boyunca devam ettiğine dair birtakım bilgiler de bulunduğunu söyleyebiliriz. Bugün bilmediğimiz bir kelimenin anlamına internette bulunan bir sözlükten bakmak bile bizlere zor geliyorken Kaşgarlının yaptığı bu fedakarlık görmezden gelinemez.

Buraya kadar anlatmaya çalıştığım eserin adını şimdi gururla belirtmek istiyorum: Divan-ı Lügatî't Türk. Türkçenin bilinen en eski sözlüğü...Bu ismi ilk duyduğumda dilimiz ve kültürümüz için paha biçilemez bir değere sahip olduğunu anlayamamıştım.Onun değerini anlamamda öğretmenlerimin derslerde verdiği bilgilerin yanında bu yazıyı hazırlarken yaptığım çalışmaların da çok büyük katkısı olduğunu söylemeliyim.Yine bu yazıyı hazırlarken en çok merak ettiğim konulardan biri de bu eserin günümüze kadar nasıl ulaştığı konusuydu.

Bu eser günümüze kadar nasıl geldi hiç merak ettiniz mi? Aslında bu da dizilere ,hikayelere konu olabilecek bir serüvene sahip bence.Bu noktada, bence kitabın yazarı kadar önemli bir isimden bahsetmek istiyorum.Tarihin tozlu raflarında onu kaybolmaktan kurtaran kişi: Ali Emiri Efendi...

Şimdi aklınızda Osmanlı coğrafyasını çok iyi bilen bir kültür adamının sokak sokak dolaşırken sahalardaki kitapları tek tek incelediğini ve bu sırada hazine değerinde bir eserin nüshasını gördüğünü düşünün. Hayatta kaç kişiye böyle bir şeyin nasip olabileceğini hep düşünmüşümdür ve pek inandırıcı gelmezdi ama bu söylediklerim bir gerçek. Ali Emiri Efendi sahafları yine böyle dolaşırken işte bu eserin bir yazma nüshasını buluyor. Ve onu kaybolmaktan kurtarmakla kalmıyor günümüz kadar gelmesini sağlıyor. Böylece biz gençler de dilimiz için böyle önemli bir eseri tanımış olma fırsatını buluyoruz. Yeri gelmişken Ali Emiri Efendiye şükranlarımı da belirtmek istiyorum. Şunu da belirtmekte fayda var diye düşünüyorum: Ali Emiri'nin cebinde bu kitabı sahaftan satın almak için parası bile yeterli değildi. Acaba onun yerinde biz olsaydık aynı şeyi yapar mıydık diye sormadan edemiyorum kendime. Aramızdan kaç kişi aynı davranışı gösterebilirdi?

Divan-ı Lügati't Türk'ün hem yazılış aşamasındaki Kaşgarlı'nın çektiği sıkıntılar hem de bir nüshasının bulunuşundaki anlamlı hikayesini düşündüğümüzde bu eserin önemi daha da artmaktadır diye düşünüyorum.

Şimdi sizlere” en çok tanıdığınız haritacımız kimdir ? “ diye sorsam çoğumuzun Piri Reis dediğini duyar gibiyim. Evet doğru...Piri Reis önemli bir haritacımızdır. Ancak Kaşgarlı Mahmut'un eserinin arkasında bir harita olduğunu kaçımız biliyordu? O yüzden Divan-ı Lügati't Türk'e sadece bir sözlük gözüyle bakmanın ona haksızlık olabileceği kanısındayım.

Yeri gelmişken Cemal Süreya'nın Türkçe konusundaki fikirlerini dile getirdiği bir denemesinden de bahsetmek isterim. Cemal Süreya Türkçe Bilenin İşı Rast Gider adlı denemesinde bunun bir İran atasözü olduğunu söyler. Bunun bir İran atasözü olup olmadığı konusu tartışılabilir belki ama Türklerin İran asıllı topluluklarla birlikte yaşadıkları düşünüldüğünde bu söz anlamlı gelebilir. Kaşgarlı Mahmut da eserinde Türklerin dünyaya yön veren bir millet olduğuna da yer vermiştir. O dönemlerde büyük bir kesim Türkçe ve Türk kültürünü öğrenmek için çaba göstermeye başlamıştır. Kaşgarlı Mahmut'tan yüzlerce sene sonra yaşamış olan Cemal Süreya'nın düşündüklerine baktığımda aynı Türkçeye verilen önem ve dilimizi koruma konusundaki hassasiyetin devam ettiğini görmek harika bir duygu. Bu hassasiyet her dönemde devam etmeli diye düşünüyorum.

Bir söz vardır çokça söylenen:”Dil kaybedilirse vatan da kaybedilir.”Bu gerçekten yola çıkan Kaşgarlı Mahmut'tan Yunus Emre'ye, Atatürk'ten Cemal Süreya 'ya bütün değerlerimiz Türkçenin daha fazla hor görülmemesi ve Türkçenin zenginliklerini ortaya koymak için eserleriyle ,yenilik hareketleriyle üzerlerine düşen görevi fazlasıyla yaptılar.

Şimdi sıra bizde! Türk gençliğinde...